



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## Universitätsbibliothek Paderborn

### **Dormi Secvre: Vel Cynosvra Professorvm Ac Stvdiosorvm Eloquentiæ,**

in qua Centvm Et Viginti Themata Oratoria. Non Solvm Stvdiosis, Sed &  
Professoribus eloquentiæ, ac pietatis veræ amantibus utilissima &  
pernecessaria explicantur ; Cum Indice rerum atq[ue] verborum locupleti

**Tympe, Matthäus**

**Coloniæ Agrippinæ, 1650**

XIX. Parænesis ad pœnitentiam.

**urn:nbn:de:hbz:466:1-39015**



gurari. Paulinus nobilissimus Romanus, à populo  
 vi correptus, Presbyteratu initiatus est invitus.  
 Quanti autem ponderis æstimârit hoc munus,  
 postea declarat ipse, cum inquit: Data cervice  
 in jugum Christi, video majora me meritis & sen-  
 sibus opera tractare, jamque arcanis & penetrali-  
 bus Dei summi receptum & insertum, communi-  
 care cœlestia, & Deo propius admodum in spiri-  
 tu suo Christi & corpore & splendore versari. Vix  
 adhuc intellectum sacræ molis capio mentis an-  
 gustiis, & onus muneris mei, conscius infirmita-  
 tis, horresco. Magnus verò ille Philosophus Sine-  
 sius quid non egit, quam non artem adhibuit, ut  
 Episcopatus onus effugeret? Div. Ambrosius (ut  
 complures alios silentio obvolutos ac sepultos  
 prætermittam) ne Episcopus ordinaretur, se adul-  
 terum & sanguinarium publica professione ab  
 omnibus credi voluit.

Nihil jam reliquum est, Auditores ornatissimi,  
 nisi ut per hanc semitam à majoribus nostris prius  
 calcatam incedamus, in eorum mores & instituta  
 abeamus, quantis denique intervallis ab ipsorum  
 integritate degeneraverimus, quantusque noster  
 morbus sit, edocti, tandem aliquando seriò de re-  
 medio contrario cogitemus.

### XIX. PARÆNESIS AD POE- nitentiam.

**E**XORDIUM à contemptu huius Sacramenti. Vete-  
 rator ille magnus, & oppressor divinæ misera-  
 tionis crudelissimus, ut pœnitentiæ saluberrimæ  
 odium peccatoribus instillet, ac tam necessarium  
 gliscentibus Christianæ conscientiaæ vulneribus  
 remedium crudeli calliditate profligatæ vitæ ho-  
 minibus (quo in morte criminumque lethargo se-  
 peliantur) eripiat, atque ad eò populum hac tem-  
 porum fece ad rerum omnium mutationem an-

*Vide Cate-  
 cheses Mat-  
 thæi Galonè  
 editas ab  
 Andrea  
 Crocquetio*



*lib. 1. P.  
Greſeri de  
Disciplina.*

helantem magis dementet; per hæreticos ministros suos, egregiè fœdos, fidos dixiſſem, conſtanter docet accurateq; defendit, huius auguſtiſſimi Sacramenti labores, tanquam crudelem tyrannidem & carnificinam Chriſtianæ libertati repugnare. Quæ belli tuba ubi ſemel increpuit, ingentia agmina ex caſtris Eccleſiæ ruunt in barathrum Calvinianum; innumerabiles à corpore Eccleſiæ ſe abſcindentes, ambobus, quod ajunt, pedibus eût in Anabaptiſmum; alii alio itinere in a via Lutheranorũ diſcedunt; pauciſſimi in majorum ſanctiſſima religione perſeverât. Atq; in tam exiguis caulis Chriſti (quod miſerimum eſt) hac de re omnium utiliſſima, in qua ſalutis noſtræ cardo verſatur, & cuius (ut ait Tertullianus) omnes ſumus mancipia, ne milleſimus quidem ſeridè laborat, quaſi, utramq; in aurem ſecurè dormiendo in peccatis, recta ad cœlum eſſemus evoluturi.

PROPOSITIO. Cùm ſentiam me eiuſmodi & vitiorum & adoleſcentum graviffimo ac jucundiſſimo aſpectu mirificè recreari, & ad dicendum excitari, qui non minus quàm ego, & optimus quiſque, tantam impietatem execrantur; certum deliberatumque mihi eſt, Pœnitentiæ dotes, diverſis hæreſion arietibus miſerandis modiſ luxaras, nec non peſſimis Catholicorum moribus fœdiſſimè deformatas, ſtudioſis ad pietatis arcem pleno gradu contendentibus verbis, quam fieri poteſt, pauciſſimis in memoriam revocare, cum ut plerique gaudeant, ſe hac ſecunda ſalutis tabula ex peccatorum naufragio ſæpe enataſſe; tum, ut omnes ferventi quodam amore in Deum accenſi, ad eam frequenter recurratis.

Optarem quidè vobis magis idoneum pœnitentiæ præconem obtigiffiſſe, qui vos non voce ſolum, ſed vultu etiam geſtuq; ad eam provocaret, qualis erat olim Joannes Baptiſta, inſignis pœnitentiæ  
affer-



assertor, cum suis locustis, melle sylvestri, camelorum pilis, & reliqua sua nuditate. Verum cum id frustra jam optem, & semel in hanc missus sum provinciam, humanitate vestra & hilari vultu fretus, audenti animo orationem tam salutarem in hoc amplissimo frequentissimoq; confesso ingredi non pertimescam.

CONFIRMATIONIS I. *Locus à Poenitentia præstantia*, quam docet 1. antiqua & veneranda eius canities, seu antiquitas. 2. eius auctor & institutor longè Clementissimus Deus. Nam in tota Scriptura Divina Spiritus Sanctus copiosissimè nobis depingit, quas poenitentia jactet imagines, quibus gloriatur proavis, quamque ingens veneranda senectutis ostendet decus. Vix lapsus erat generis humani parens Adamus, & illicò vocatus ad criminis confessionem, se ac socjam Evam asperis perizomatibus ex foliis ficulneis quasi sacco & cilicio in signum poenitentiae inducbar. Cain vix dum stillantem fratrem à manibus sanguinem absterferat, cum eodem à Deo incitaretur. Tota lex Moysis quid, quæso, fuit aliud quàm Catechesis poenitentiae & pædagogus ad Christum? ad quem profectò sine poenitentia accedit nemo, qui & ipse suam œconomiam à poenitentiae prædicatione exorsus est, & antequam Evangelismum suum aggredere-tur, per præcursores Judaico populo huius virtutis rudimenta tradi curaverat. Univerſa lex aliud nil penè quàm poenitentiae perpetuam exprimebat imaginem. Præscribebantur enim in ea certis peccatis peculiare victimæ, ex quibus promptum erat ea postmodum colligere. Jubebatur non recipi cuiusquam victima, priusquam Sacerdoti culpam retexisset. Dum se præbent spectandos Sacerdotibus leprosi, manifestum nobis huius rei exhibent exemplar. Omnes Prophetæ Deoque dilecti viri quid aliud peccatoribus concionabatur, quam

*Poenitentia apud primos Dei cultores ipsius natura fibræ ac visceribus insita fuisse videtur.*

*Gen. 3. 4.*

*Lev. 4. 5. 6.*

*14. Num. 1.*

*Quia omnino peccatum divinitatem afficit contumelia, illiusque detrahit honorem poenitentia verè est restitio*

*quam*



*ratio quadã  
Deo facta  
imò & dam-  
nã proximo  
illarum cõ-  
pensat, certè  
justa est, &  
per cõsequēs  
honestã pœ-  
nitentiã.  
Tob. 3.  
Nehem. 9.  
Dan. 9.  
Iob 33.  
Prov. 28.  
Discipuli  
Joannes non  
illaudata  
dnt exõplũ  
pœnitentiã,  
confitentes  
homini laico  
Matt. 3. 4.  
10. Marc. 6.  
Apoc. 2. 3.*

quam ut pœnitentiam agerent, si salvi esse exoptarent? imò isto quasi Philtro divinam misericordiam eliciebant, & stillare super populum cogebant, dum partim sua, partim populi peccata confitebantur. Jobus & Salomon non semel hominum certum denuntiant interitum, quem ab ingenua admissorum confessione ignavus absterret pudor.

Joannes Baptista illud *το μεσότηχον*, Legis & Prophetarum limes, novam instituebat Scholam pœnitentiæ, in qua cum huius duntaxat virtutis rudimenta vociferaretur, meretrices, milites, publicani: non detrectabant ei, licet nullas haberet claves, seu remittendorum criminum nulla facultate esset præditus, confiteri. Christus Jesus misericordiæ thesauros in miseris terras effusus, eandem cum Joanne canit cantilenam: *Pœnitentiam agite*. Idem amandans legatos suos, quos Apostolos vocamus, ad concionandum, eandem illis formulam præscribit, & in orbem universum deportandam evolvendamque tradit. In Actis Apostolicis tam densa est pœnitentiæ mentio, ut iniri numerus non possit. Pauli & cæterorum epistolæ videntur in eum præcipuè usum directæ, ne pœnitentiæ obsolesceret memoria. Joannis revelatio secundo tertioque capitibus eundem coccyismum (si ita loqui licet) repetit, & dum obiter extremi iudicii terrorem admiscet, pœnitentiæ commendationem obtinetur. Quod tantopere prædicatur in Scripturis Divino Spiritu proditis, non potest non videri honestissimum. Atque ut ex amœnissimo Salomonis hortulo, ex pagina, in quã, divina, duo adhuc decerpamus pœnitentiæ exempla, revolvite mecũ aciem vestrarum mentium ad Israelitas qui ob gravissima peccata nunc in vasta eremo manna suffocati, moribundi acervatim prosternuntur, nunc bestiarum dilaniatione diroque ignitorum colubrorũ morfu extinguuntur, nunc

hostium



hostium irruptione duro captivitatis jugo collum subjiciunt, nunc terrenorum & peregrinarum nationum diris mucronib<sup>9</sup> concidunt, nunc sexcentis aliis horrendis à Deo suppliciis mactantur. Quoties verò arma arripiunt pœnitentiæ, confestim omnia Martio furore diruta ac prostrata restituant, vastitatem ab agris, direptionem & incendium à tectis repellunt, aviram & gratam libertatem recuperant, innumeras hostium copias fundunt, & victoriam de ipsis splendidam ac gloriosam reportant. Neque solum Judæi (qui soli in toto orbe Deum adorant) strenui pœnitentiæ cultores fuerunt, sed etiam Ninivitarum barbarum & idololatriæ teterrima caligine obsessum vulgus, unius homunculi, habitu naufragi, vultu peregrini, & extorris voce permotum, arrepta pœnitentia, iram divinam jam jam cervicib<sup>9</sup> suis imminentem mitigavit, oculos Dei ad se retraxit, & furentem eiusdem sententiam mutavit.

Postquam enim Jonas amplissimam illam civitatem, quæ trium dierum iter continebat, ingressus, clamare cœpit: *adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur.* Rex omni amputata mora ex regali throno descendens, regiis ornamentis abjectis, indutus cilicio & sacco, cinerem capiti imposuit, ac edicto severo tum homines, tum pecora ad jejunia durissima adegit, quò in ipsum usque cœlum flebile quiddam emugiètes, ac squalore quodam obfiti, irati Dei eblandirentur favorem. Quis ad hanc populi, nullis divinæ providentiæ beneficiis assueti, non legibus, non miraculis ullis fulti, pœnitentiam terroribus plenam non attonitus obstupescat? Misera, misera profectò fuit populossimæ civitatis facies, cum in ea non solum cuiusvis ætatis, sexus, ordinis homines; sed ipsa etiam jumenta sacco operta fortiter esuriebant ac sitiebant, atque ita omnia confusis ubiq; vocibus  
& la-



& lamentis personabant. Hic balatus ovium, illic mugitus boum; hic puerorum, illic mulierum virorumq; intolerenda fame laborantium voces, ejulatus, gemitus, ploratus, rugitus audiebantur, omnesq; mortem ipsam velut oculis impendentem perhorrescebant. Tam insignis pœnitentia (quam & ipse Christus insigniter laudavit) urbem omnium opulentissimam nutantē, ac jam jam casuram salvavit, atque ne diriperetur, suorumq; civium in cæde ac sanguine nataret, impetravit.

Non solum tota S. Scriptura nos ferid ad pœnitentiam invitat, sed universus etiam Senatus Patrum, qui loquacibus hæreticorum & aliorum infidelium nugis inexpugnabili quadam & Apostolica prudentia resistētes, partim sanguine proprio sua dogmata consignarunt, partim quasi fragrantissimo quodam unguento ipsum cœlum scriptis suis exhilararūt, partim miraculis & signi vitæ puritate habitatorem suum Deum non obscure declararunt. Joannes Chrysostomus (ut ex immenso Patrum Oceano unum citem pro mille) quo die in Pontificali Cathedra Patriarchatus Constantinopolitani, præsentē Imperatore Arcadio, multisq; Episcopis summo cum honore collocatus fuit, & regendarum tot animarum gravissimam sarcinam in suos humeros devolvi permisit, sic, aureo ex ore aureum & divinum orationis flumen fundens, suum ad eos sermonem exorsus est: Nos, qui ineffabilibus Dei rationibus idē ad vos venimus, ut voluntatem eius testificemur, hoc verbum à Christo & præcursores eius accipientes, vobis annuntiamus, & suademus: *Pœnitentiam agite, prope est enim regnum cœlorum.*

*II. Locus docebit, quam magnificis nos muneribus serria cumulet pœnitentia, seu ejus UTILITATEM.*

1. Quid hominem post Baptismum relapsam ac inimicum Dei factum, fractis cathenis ruptisque laqueis peccatorum, Deo reconciliat? Pœnitentia.



Quid nos ex vortice mortalis peccati tanquam è naufragio transuectos in gratiam amicitiamque Dei reducit? Pœnitentia. Si quis adolescentiæ temulentiam, roburq; iuventutis diabolo consecraverit, si quis eius laqueis usq; ad decrepitam ætatem irretitus, Venerem, Comum, Bacchum, Mamonam, Stigiosq; reliquos Lemures veneratus fuerit, totq; peccata cumulaverit, quot ipse Manasses, qui *Ierusalem sanguine usque ad eos complevit*; ubi tamen ad hanc medicinam accesserit, repente ex filio gehennæ hæres Dei & cohæres Christi constituitur. Neque semel duntaxat, sed iterum, tertio, centies, milles, imò ad extremum usque habitum vitæ præsentis, quoties si quis porcorum & flagitiis exlaraturus, pium ad parentem cogitat redire, ita liberatur ac purgatur, ut nullum in eo peccatum, etiam in purgatricibus illis flammis excoquendum, relinquatur, aded ut B. Augustinus Deum esse tam benignum asserat, ut nisi nobis ipsis defuerimus, nec cicatrices quidem vulnorum superesse patiatur. Cum enim Sacramentum sit omnipotens, quia nititur Sanguine omnipotentis Agni, si quis post pœnitentiam sentiat se retrahi ad sordes, non est culpa Sanguinis Christi, sed eius qui se, peccataque sua probe non est ultus. Quantum hic sit beneficii facile intelligitis, quib<sup>9</sup> contemptum est, quantæ sit virtutis & gratiæ, hominem filium diaboli, hæredem inferni, mancipium peccati, semel liberatum, factum Dei filium, Christi fratrem, æternæ felicitatis alumnum, se iterum in pristinum cœnum immeruisse, sponteq; iisdem se subiecisse miseris, atque ab illis rursus extractum, & ad priorem dignitatem revocatum esse.

Hoc cum ponderibus suis examinarent Sancti jam in cœlos ad divinas delicias abrepti, maluerunt certatim tortoribus cervicem præbere, & omnia prius



prius perpeti, quàm peccatis iram Dei contra se concitare, sub Decio & Valeriano persecutoribus (ut refert D. Hieronym.) callidus hostis; animas cupiens jugulare, non corpora, perseverantem quemdam in fide Martyrem, juvenili ætate florentem, in amœnissimos hortulos præcepit abduci, ibique inter lilia candentia & rubentes rosas (cum leni juxta murmure aquarum serperet rivus, & molli sibilo arborum folia ventus perstringeret) super exstructum plumis lectum resupinari, & ne se inde posset excutere, blandis serico nexibus irretitum relinqui. Quò cum recedentibus cunctis, meretrix speciosa venisset, cœpit delicatis stringere colla complexibus, & (quod dictu quoque scelus est,) manibus atrectare eas corporis partes, quas natura verecunda abdidit atque occultavit. Quid ageret miles Christi, & quò se verteret nesciebat. Tandè cœlitus inspiratus, præcisam mortu linguam in osculâti se faciem expuit, lucidissimam certè pudicitia facè præferens iis, qui corpus suum à Christo redemptum ac retinctum, veluti cloacam ac sentinam sordium statuere, hospitem Spiritum Sanctum exturbare, ac diabolum impurissimum draconem revocare non reformidant. Sanctus Ludovicus Rex Gallorum abeunte ætate persuasum habebat, satius esse mori, quàm peccare. Sanctus Edmundus Archiepiscopus Cantuariensis frequentissimis solebat usurpare sermonibus, se malle in ardentissimum rogam insilire, quam unquam in Deum suum peccare. Sanctus Anselmus etiam Archiepiscopus Cantuariensis: Si hinc, dicebat, peccati honorem, inde inferni dolorem viderem, & necessariò uni eorum immergendus essem, prius infernum, quam peccatum appeterem, & potius innocens gehennam intrarem, quàm peccati forde pollutus, cœlorum regna conscenderem.

Sic

Si  
bili d  
separ  
sua. i  
angie  
neque  
instan  
do, rae  
separ  
quan  
gere  
Mach  
osan  
cute  
ribus  
excar  
cepu  
Vos i  
possi  
gerer  
mis t  
deru  
carni  
dicat  
pla e  
hyen  
libid  
deba  
maxi  
imm  
regn  
2.  
fulg  
glob  
ram  
hori  
hori



Sic & Paulus ille sensit Tarsensis, cum incredibili dilectionis flamma accensus, scripsit. *Quis nos separabit à charitate CHRISTI? tribulatio, an angustia, infames, an nuditas, an periculum, an persecutio, an gladius? Certus sum quia neque mors neque vita, neque Angeli, neque Principatus, neque virtutes: neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei.* Malo hic admirari, & tanquam è longinquo loco suspicere, quam vel attingere admirandum odium in peccatum, septem Machabæorum & matris eorum, quæ septem filios ante oculos suos discerpi, dilaniari, carnem cum cute ab ossibus eorum (quousque patefactis visceribus intestina diffuerent) abradi, & mille modis excarnificari passa est, ne unicum divinæ legis præceptum perurgente Antiocho Rege, violaret. Vos ipsi iudicate, Auditores; quot myriades hic possim recensere Martyrum, qui ne manus porrigerent victas peccato, jugulum suum crudelissimis tortoribus præbentes, aciem gladiatorum retulerunt, sanguine ignes restinxerunt tolerantia carnificinam ac morte vim hostium vicerunt. Iudicate quot hic possim in mediū producere exempla eorum, qui maluerunt nudi in spinis volvi, & hyeme media in nivibus volvari, atq; glacie quā libidini carnis (quæ in illis diabolo accedente, ardebat) obtemperare. Est igitur quod lætentur, & maximo gaudio perfundantur pœnitentes, qui immani hac peccati peste liberati, istis jam civibus regni cœlestis concenturiantur.

2. Videmus quotannis, cum à nobis cœlestis ille fulgor calorq; Solis recedit, omnia quæ sub Lunæ globo sunt, quoddammodo statim exanimari, terram, suis omnibus ornamentis spoliari, folia ex arboribus decidere, herbas exarescere, omnia plena horroris, plena frigoris, nullam viriditatē, nullos flores;



flores, nullos fructus apparere. Cum autem verno tempore tempore Sol propius ad nos accedit, ecce jam rerum omnium incredibilem quandā ac mirificam alacritatē, ut omnia lætari, omnia quodammodo ridere videantur: jam terra sese aperit, jam herbas virētes, flores amœnissimos, fructus suavissimos emittit, & quò magis calor Solis invalescit, tantò maturiores ac uberiores fruges emittuntur, neq; ita multò post lætitiæ Bacchus dator sua nobis munera largitur & *spumat* (ut cū Poëta loquar) *plenis vindemia labris*. Hanc præclaram ac æternam naturæ legem cum aspicio, videor mihi quandam pœnitentiæ imaginem atq; effigiem intueri. Cùm enim illa à nobis sacri gregis Christi alumnis recedit confestim omnia sceleribus & vitiis replentur, adedò ut à summo vertice ad plantam usque in corpore Ecclesiæ vix quicquam à sordibus peccatorum liberum relinquatur. Cùm verò eius splendor affulsit, continuò è medio tollite omne virus peccati, omnes tenebræ & procellæ vitiorum dissipantur, & cumulatè nobis amissa gratia refunditur. Nam qui ferè tepescimus ante peccatum mortiferum, & usque ad infimum justitiæ gradum degeneramus, cùm recipimur in gratiā (si incaluerimus stimulis veræ pœnitentiæ, si cum Davide & Petro divinum quoddam œstrum conceperimus) non languidas recuperamus virtutes, non in extremo jam consistimus gradu, sed in summum fastigium evehimur. Etsi poterat Dei justitia in sæpius relapsos durius animadvertere, & frequenter inquinatos minori semper gratia donare; tamen cum flagitiosissimis liberalissimè agit, ac revertentibus uberioris bonitatis suæ pandit divitias, quam iis, qui constanter in accepta semel justitia perdurarunt. Siquidem filio frugi nunquam est mactatus vitulus, sed tum ille demum lanienæ fuit adjudicatus, cum prodigus filius ad

!pater-

pare  
lus p  
uar  
mar  
suo  
agm  
dom  
char  
cato  
spes  
illa i  
ut in  
rica p  
dæm  
verò  
mife  
quar  
bus,  
sefe t  
rarie  
guid  
horr  
gehe  
ter b  
bris  
tis æ  
conf  
infer  
las A  
dio r  
anno  
revo  
adve  
enti  
tis h  
triar  
tè fe



pateras aedes reversus est, tum calcei, stola, annu-  
lus proferri jubebantur. Quem, quæso pœnitentē  
tuam ingens lucrum non animaret, erigeret, inflā-  
maret? Consciscit sibi interitum infelix peccator  
suo vitio, Dei autem misericordia resurgit & toto  
agmine cumulatur virtutum. Ingrederetur regina ac  
domina virtutum charitas, cum qua præter alia  
charismata Spiritus sancti, (quæ incubantibus pec-  
catorum densissimis tenebris exulabant) fides ac  
spes redivivæ sedes recuperant antiquas. Quarum  
illa in intimis animæ fibris tam fortes agit radices,  
ut in simplicissimis pueris & virginibus nec hære-  
tica perversitas, nec tyrannorū sæ vitia, nec omnis  
dæmonum machinatio eam possit extundere: hæc  
verò nō dubitat post gravissima etiam peccata Dei  
misericordiam pertinacissimè sibi polliceri, &  
quamvis electorum audiat paucitatem oleis, ficu-  
bus, acinisq; ex toto proventu relictis comparari,  
sefe tamē inter paucos numerat, & fortissimè spe-  
rat in media desperatione, quæ exanguis & lan-  
guida avertis à Dei bonitate oculis in fœdissimam  
horrendamq; peccatorum cloacam & immanem  
gehennæ flammam duntaxat intuetur. O fœlix &  
ter beata hora pœnitentiæ, quæ maculas in fi-  
bris ac visceribus animarum hærentes eluit, mor-  
tis æternæ chirographum disrumpit, à Satana &  
confertissimis hostium cuneis liberat, mortis &  
infernæ portas claudit, innumerabiles denique il-  
las Angelorum legiones in cœlo exsultare & gau-  
dio maximo gestire facit. Felix, quæ multorum  
annorum labores & merita extincta uno partu  
revocat ad vitam, integrum virtutum chorum  
advehit, serenitatem menti, hilaritatem consci-  
entiæ, sanitatem animæ restituit. Felix, quæ men-  
tis humanæ superbia fracta, eam ad cœlestem pa-  
triam æterna cum felicitate perducit. Quam cer-  
tè felicitatem nemo, spero, nostrum cum totius



orbis imperio commutaret. *Quid enim prodest homini, si universum mundum lucretur, anima vero sua jacturam faciat sempiternam, & peracto huius vitæ brevi curriculo, ad perpetuos gehennæ ignes condemnetur?*

III. NECESSITATEM pœnitentiæ docet, quod nullius anima lethali vulnere confossa sine hac salutem consequi potest. Nam si omnes quotquot in cœlis degunt, Sancti eam impœniteni deprecarentur, nullo modo possent impetrare: imò verò ne ipse quidem cœlorum Dominus (ut loquitur D. Thomas) impœnitentem; quamdiu ita permanserit, potest beare: Fixa enim, fixa manet illa sententia: *Aut pœnitendum, aut in perpetuis flammarum globis ardensum est.*

Accedit, quod nemo dubitare potest, indignam esse Christianis raram Communionem, si diligenter expendat, quid Christus, nostri amantissimus, atque adeò incredibili charitate ebrius, eo tempore, quo jam essent in illum conjiciendæ manus hostium, & tantum non erumperet ille sanctissimus instantis passionis cruor, nobis legarit. Non vestes, non atrum, non gemmas, non terram, non cœlum donavit; sed totum suum corpus, totum sanguinem, totam denique animam integra deitate completam. Quis tanto legato non frequenter esse utendum existimaret? Profectò qui legavit, persuasum habebat beneficii magnitudinem effecturam, ut omnes huc sponte sua advolarent. Ideo majores nostri communicabant quotidie, & Ecclesia in Apostolorum constituit Canonibus, ut qui diebus Dominicis templum ingrederentur, & non communicarent τῆ προσευχῆς καὶ τῆ ἀγίας μεταλήψεως, si clerici essent Ordine moverentur: si laici, Communionem privarentur. Theophilactus, postquam dixisset, Christianis pro omnibus Mosaicis præmiis cœleste regnum esse propositum,

pro



pro terrenis, addit suppliciiis unica hæc pœna videtur gravissima, si quis rejiciatur à mensa Domini. Nec aliud docent Annales Ecclesiæ, in quibus videre est pœnitentes innumeras excarnificationes alacriter perferre, ut saltem in fine vitæ post omnem exantlatam pœnitentiæ carnificinam, ab hoc spirituali convivio non arceantur. Ex Cypriani epistolis pluribus licet videre, quibus modis egerint pœnitentes, ut ad Sacramenta redirent, quid non tentarint, quomodo sanctos Martyres tantum non coegerint, ut pro pœnitentibus & abstinentibus suum quasi sanguinem oppignorarent. Quod si prisca illi tantum laborabant, ut fruerentur calice Domini, an non debemus impensissimè nobis gratulari, qui quotidie eò possumus penetrare, & si quando nos inde contingat arceri, credere nos maximo multatos esse damno?

Sic judicabat Augustus Imperator Theodosius, *Niceph. lib. 12. hist. Eccl. cap. 41.* cui cum essent injecta cœlestia vincula, jamq; per octo menses in suo degeret Palatio, nec pateret aditus in Ecclesiam; sub Christi diem natalitium fertur ingemuisse, planxisse, miserisq; modis animo discruciatum fuisse, Ruffinoque mœstitiæ causas inquirenti respondisse: Quomodo ergo non affligar? Cum servis & mendicis divinum templū ingrediendi libera sit potestas, mihi non modo id tangere nō licet, verum etiam ipsum cœlum clausum est. Neque enim divini illius oraculi non memini quod disertis verbis statuit: *Quæcunque à Sacerdotibus Dei ligata fuerint in terris, ea etiam in cœlo certò esse ligata.* Qui hæc loquebatur, novebat profectò quanta sit infelicitas hominem suo-  
 pte merito à Sacramentis divinæ gratiæ vasis excludi. Si quis pristinum illum vigorem hac mundi senectæ evanuisse dicat, quid cedo respondebimus hæreticorum alacritati, qui cum in suis mysteriis pistorum duntaxat panem & vinum porrigi



non ignorent, tamen verbis hæresiarcharum e-  
 rullatis ac venenis pigmentisque incrustatis mi-  
 rum in modum ascensi, maxima cum insania si-  
 tibundi, ad meras creaturas, suumque illud im-  
 piamentum sæpè provolant atque prorumpunt.  
 Quis igitur vitæ æternæ candidatus non per senæ  
 pœnitentiæ labores frequenter sibi ad hanc im-  
 penetrabilem panopliam viam muniret? maximè  
 cum non minus verè quàm severè asserat Paulus,  
 eos, qui non rectè preparati accedunt ad hæc tre-  
 menda mysteria, reos esse corporis & sanguinis  
 Domini, & tam grande piaculum admittere, ac  
 si cum Judæis Christum egissent in crucem. Ideo-  
 que non tulisset, non tulisset, inquam, sanctissima  
 severissimaque vetustas scortatores, avaros, per-  
 iuros, ebriosos, & id genus hominum sacris ope-  
 ranti Sacerdoti assistere, ne dicam, cooperari:  
 imò confessæ impietatis hominibus, ne ad ipsas  
 quidem fores templorum licebat accedere. Vni-  
 nam hac tempestate, qua abhinc quadringentis  
 aut circiter annis prophana turba, sublatis repa-  
 gulis, ab ipsis aris arceri desit, utinam, inquam,  
 jam nasceretur aliquis Ambrosius, qui non reli-  
 giosissimum Imperatorem Theodosium, à Sa-  
 cerdotum statione discedere juberet, sed ganeo-  
 nes, lupas, fœneratores, fures, & ebriosos pridia-  
 no mero putentes, & nocturnam crapulam in  
 Sacerdotem exhalantes, à sanctissimis altaribus  
 reveleret. D. Chryostomus ad Sacerdotes aure-  
 am suam linguam solvens: Non parva, inquit,  
 vobis imminet pœna, si quem aliqua improbitate  
 teneri scientes; ei huius mensæ participationem  
 permittatis. Sanguis enim eius de manibus vestris  
 requiretur. Si dux igitur quispiam, si consul ipse,  
 si qui diademate ornatus indignè adeat, cohibe,  
 coerce, majorem tu illo habes potestatem. Si ipse  
 pellere non audes, mihi indica. Non permittā ista  
 fieri,

fieri  
 cum  
 um e  
 illur  
 Vrig  
 lum  
 & n  
 hen  
 pori  
 nite  
 & q  
 five  
 seve  
 Chr  
 perib  
 II  
 cant  
 lies a  
 jecer  
 vos p  
 facie  
 resca  
 S  
 riri  
 exc  
 se a  
 eni  
 gus  
 qui  
 ille  
 cat  
 div  
 vol  
 to  
 da  
 m  
 fel



feri, animam prius tradam meam, quàm Domini-  
cum alicui Corpus indignè; sanguinemque me-  
um effundi potius patiar, quàm pretiosissimum  
illum Sanguinem, præterquam digno, concedam.  
Ut igitur clypeus & hasta nobis contra omne ma-  
lum sit Eucharistia, Divinam majestatem læsam  
& nostram considerantes fœditatem; hinc ge-  
hennam, illinc cœlum aspicientes, vel hoc tem-  
poris articulo certum induamus propositum pœ-  
nitentiæ, devoremus quidquid in ea est rædii,  
& quod in necessariis facimus, sive jucunda sint  
sive molesta, hic exequamur, maximè cum dicat  
severus olim futurus peccatorum iudex utroque  
Christus: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul  
peribitis.*

IV *Locus*, CONFUTATIO, erit congressus cum deli-  
catis quibusdam ac mollibus Christianis, qui licet mil-  
lies acceptam in Baptismate gratiam ingratiissimi pro-  
jecerint, tamen eos ad delicias aspirantes perinde ac par-  
vos puerulos severa ac torva quodammodo pœnitentiæ  
facie ita deterret, ut ad eam propius accedere perhor-  
rescant.

Sæpenumero permirum mihi videri solet repe-  
riri nonnullos veræ religionis alumnos usque eò  
excordes, ut post gravissima peccata, nihil agendo  
se ad misericordiam pervenire posse credant. Et si  
enim meritorum Christi in exhaustum est pela-  
gus: & hic Agnus ab origine mûdi occisus, omnes,  
qui unquam vixerunt, justos beavit tamen idem  
ille semper aliquid proprii laboris & operæ à pec-  
catoribus (gehennæ supplicia, mortem æternam,  
divinitatis offensam placare, redimire, effugere  
volentibus) exegit. Nonne Adam Christi meri-  
to beatus est. Sic docuit Ecclesia, cum olim  
damnaret Encratitas. Eodem merito mater o-  
mnium Eva servata est. Et tamen dictum est ter in-  
felici Adamo: *Quia fecisti hoc, in sudore vultus vesceris*



*panetuo.* Cur non ibi responsator Adamus tergiverfabatur? Quæ Deus est ista rusticatio? quam tu mihi pœnam, quos labores denuntias? quam Filii tui sanguis est redempturus, atque à peccatis expiaturus? Num aliquid sudor hic meus immortalipretio est additurus? minimè, ille quidem te redimet, sed nihilominus est aliquid tibi luendum supplicii. Quis non veram Dei responsionem agnoscat? Exturbatus enim Adamus ab armato Cherub flammante gladio ex omnibus suis delitiis, atque extrusus in horridam vastamque terram, mox in illam, de qua fuerat assumptus, reversurus, totius felicitatis suæ fecit jacturam, totque calamitatibus evasit insignis, quod fuerat antea conspicuus doribus atque ornamentis. Ad eundem modum Christus Evam ab inferis ereptam secum deduxit in cœlos, nemo tamen ignorat eam ad sævissimos dolores fuisse damnatam. Nemo igitur, prima illa Baptismali innocentia amissa, hunc laboriosum pœnitentiæ Baptismum contemnens, peccata sua de cornibus patibuli Christi suspendat, nemo suæ socordiæ bonitatis Dei abyssum & inexplicabiles clementiæ Christi thesauros prætexat. Sed qui bona cum fiducia ad tremendum Dei tribunal olim venire exoptat intrepidus, sibi ipsi iudex ultroque rigidus existat.

Est, est profectò quod nos pudeat nostrarum deliciarum, si intueamur pœnitentiæ severitatem, quæ olim in Ecclesia florebat, cū jam fax Evangelica per universum orbem coruscaret. Pertinebat ad illam asperitatem ultra ciborum lavacriq; injunctas abstinentias, multasq; alias indictas, separare hominem vel à Communione, oblatione, oratione; vel à convivio, colloquio, conversationeque fidelium; vel illi ingressu Ecclesiæ interdiceret, aut ab equitatione removeret, aut in

Mona-

Mon  
toru  
non  
niter  
ctu f  
ribus  
sole  
acee  
oqu  
dem  
proff  
senti  
verfa  
neba  
scop  
niter  
bat:  
fita a  
jecto  
creb:  
quoc  
Para  
proji  
temy  
rato  
Hoc  
resil  
abec  
ting  
cop  
brof  
vem  
bile:  
one  
vit f  
nib  
voc



Monasterium veluti in sacrum carcerem, peccatorum usque ad mortem includere. Qui publica, non secreta satisfactione emendabantur, toto pœnitentiæ tempore in Ecclesia cum gemitu & planctu se prosternentes, omnem Ecclesiæ plebem fleatibus inundabant. Pœnitentiam autem publicam solemnem ( quæ semel duntaxat concedebatur ) accepturi, primo die Quadragesimæ sacco cilicioque induti, nudis pedibus vultuque in terram demisso pro foribus Ecclesiæ coram Episcopo se prosternebant, Parochis & Archipresbyteris presentibus, pro quorum arbitrato ( lachrymis conversationeq; eorum perpensis ) pœnitentia imponebatur. Mox illis in Ecclesiam introductis, Episcopus unâ cum clericis in terram prostratus pœnitentiæ Psalmos pro eorum absolutione cantabat: postea ab orando surgens, manuq; illis imposita aquam benedictam super eos spargebat, & injecto prius cinere, cilicio eorum capita operiebat, crebrisque suspiriis & luctibus denunciabat eis, quod sicut Adam propter peccatum ejectus fuit à Paradiso, ita ipsi ab Ecclesia pro suis criminibus projicerentur. Jubebat deinde ministris, ut eos à templo expellerent, quod dum fieret, Clerus cantato hoc versu: *In sudore vultus tui*, eos explodebat. Hoc autem factò, ita à liminibus Ecclesiæ extores illi erant, ut nisi in sacra Domini Cœna (& tunc ab eorum Decanis & Presbyteris deducti ) ea attingere non possent. Non abhorruit ab hoc publico pudore ( cogente ter sanctissimo Episcopo Ambrosio ) Theodosius Imperator, qui per totos novem menses pœnitentiæ ignominiam & intolerabilem illam à sacris omnibus conventibus ejectionem fortiter contempto pudore devoravit. Tervit summus Imperator fronte solum, expansis manibus prostratus humi, indutus cilicio, Davidicam vocem emisit: *Agglutinata est pavimento anima mea,*



*mea, vivifica me secundum verbum tuum.* Ita manibus capillum vellens, frontem percutiēs & lachrymarum guttis purgans, dari veniam sibi petebat, & qui publicè offeaderat, in tanta Imperii Majestatis publica lamenta, cineres, jejunia non recusabat.

Sic Imperator ille Philippus (qui primus superbium Romani imperii fastigium cruci submisit) vix dum sacrati fontis aspergine expurgatus, cum in illa imperiali licentia sibi plurima permetteret, atque in pervigiliis Paschalibus perumpens in sacra adyta se reliquis admisceret Christianis, à Fabiano Pontifice publicè iniectis manibus retractus, atque extra Ecclesiam projectus cum totius Ecclesiæ conscientia pœnitentiam agere compulsus est. Neq; prius intra totius templi ambitum angulus illi patebat ullus, quàm confessus fuisset, & inter eos, qui peccatorum vinculis adhuc tenebantur astricti, locumque pœnitentibus præstitutum occupabant, se sua sponte collocasset. Si in mediis adhuc persecutionum procellis ad istum modum pertractabatur Imperator, cum vix dum Martyrum cruor stillare desisset, si tanto fastigio quidquid est publice pœnitentiæ & oneris imponebatur, quid nos viles animæ quod queramus, habemus? quam verecundiam incusabimus? cujus existimationis jacturam aut periculum formidabimus? Hieronymus ille Stridonensis, qui asperima pœnitentia adolescentiæ suæ delicta diluebat, copiosè commemorat quomodo Fabiola nobilis matrona Romana (quod viro ob adulteriū dimisso alteri nupsisset) tota urbe spectante Romana, sacco induta steterit in ordine pœnitentium, & Episcopo (Presbyteris, omniq; populo collachrymantibus) sparsum crinem, ora lurida, squalidas manus, sordida colla submiserit. Aperuit, inquit, cunctis vulnus suum, & decolorem in corpore cicatricem

flens

flens  
Don  
separ  
revo  
facie  
rabat  
terat  
teriu  
cami  
rony  
simæ  
quit,  
illa q  
bus d  
geba  
istim  
parc  
ni, aj  
præc  
pux  
licius  
ru: r  
ritat  
leve  
non  
rimu  
pœn  
tiu  
canc  
palli  
tulit  
phe  
locc  
scop  
lud  
pris  
de



flens Roma conspexit. Non est ingressa Ecclesiam Domini, sed extra castra cum Maria sorore Moÿsis separata confedit, ut quam Sacerdote eiecerat, ipse revocaret. Descendit de folio deliciarum suarum, faciem, per quam secundo viro placuerat, verberabat, oderat gemmas, linteamina videre non poterat, ornamenta fugiebat: sic dolebat, quasi adulterium, commisisset, & multis impendiis medicaminum unum vulnus sanare cupiebat. Idem Hieronymus describens pœnitentiam Paulæ nobilissimæ matronæ Romanæ: Super durissimam, inquit, humum stratis ciliciolis quiescebat, si tamen illa quies dicenda est, quæ jugibus penè orationibus dies noctesq; iungebat. Ita levia peccata plangebat, ut illam gravissimorum criminum ream existimares: cumque à nobis crebrius moneretur, ut parceret oculis, & eos servaret Evangelicæ lectioni, agebat: Turpanda est facies, quam contra Dei præceptum purpurissa, & cerussa, & stibio sæpe depinxit: affigendum corpus, quod multis vacavit deliciis: longus risus perpeti compensandus est fletu: mollia linteamina & serica pretiosissima, asperitate cili commutanda. Tanta pœnitentiarum severitas in florente vixit Ecclesia, ut mirum non sit, quod Sanctus asserit Ambrosius, acerrimus pœnitentiæ vindex, quosdam sibi notos in pœnitentia vultum lachrymis sulcasse, genas contiuuis fletibus exarasse, corpus suum omnibus calcandum stravisse, ac denique jejuno semper ore & pallido, mortis speciem spiranti in corpore prætulisse. Neque mirum est, si, quod fecerunt Ephesicorum Paulo Christiani, id ipsum ubique locorum cæteris Apostolis, vel ab eis ordinatis Episcopis credentes culpæ obnoxii factitarunt. Illud omnem excedit admirationem, quod, nos priscae istius severitatis nervos dissolventes, ubi de more demurmuravimus in aurem sacerdotis



gravissima peccata, remis velisque nos in cœlum navigaturos esse existimamus: scripturam verò clamantem, *de propitiato peccato noli esse sine metu*, surdis auribus fortissimè contempnimus. Secus nostri majores, non de Sacramentis illiberaliter & malignè judicantes, sed altissimas cordis humani fibras pravosque recessus formidantes, non Christi Sanguinis efficaciam, sed suam habentes suspectam infirmitatem, ac tenuem ad suscipiendam gratiam apparatus, metuebant semper, ne in peccatorum densa caligine fucus aliquis esset factus: idè ad vestigia exomolegetici abjecti terebant solum frontibus, rigabant fletibus, diffuebant lachrymis, exhortescebant ad irati numinis majestatem, & illud subinde miserorum lugubre carmen, *væ, væ; heu, heu;* ingeminabant, adè ut tota simul in fletum iret Ecclesia. Non admittebantur ad Confessionem, qui torosam cervicem non satis inflectentes, præter lachrymas internas, & quæ in Dei conspectu tacitis perstillant animi singultibus, etiam externâ nulla vi potuissent lachrymulam extrudere. Postquam autem omnem animi ægritudinem cum lachrymis in fidissimum Presbyteri sinum evomissent, non absoluebantur, nisi prius juxta rigorem Canonum satisfecissent. Nec interea segnes erant Diaconi, quorum oculi & aures pœnitentium mores speculabantur, atque custodiebant accuratissimè, & in eorum vitam severissimè inquirebant, num præscripta servarent. Nostro seculo vix induci valent peccatores, ut cōfiteantur: at olim erat iastar summi beneficii, cum peccata apud Sacerdotem candidè deponere licebat, etsi tum peracta Confessione injiceretur pœnitentibus vinculum Excommunicationis, ut aliquanto tempore depulsi ab Ecclesia, valido caco-dæmonis ore discerperentur, & tandem à tam crudeli pædago benè cribrati atque vexati, ad in-

dul-

dul  
non i  
gella  
ma ac  
tes ve  
& de  
tur. C  
recip  
mun  
plius  
schæ  
tur, &  
pli ve  
isto f  
sti pr  
divin  
mnis  
mon  
Si, qu  
eos de  
men  
post  
ciner  
tenti  
qui n  
perer  
tis fa  
dem  
tores  
bant  
quid  
Poste  
cerde  
trem  
quan  
tiam  
prof



dulgentissimæ matris gremium redirent. Et quia non ignorabant futurum, ut post Satanæ illam flagellationem liceret cum plena fide speque certissima acceptæ remissionis peccatorum redire, prudentes volentes, exoptantes ab Ecclesia deturbabantur, & dentibus pessimorum dæmonum objiciebantur. Qui publicè grave scelus patrarant, nunquam recipiebantur ad absolutionem, quin prius Excommunicationis onere pressi, per biennium, aut amplius genuissent, tantum interea sub festum Paschæ recipiebantur, ut paschalibus epulis fruerentur, & deinde rursus eliminabantur, nec ultra templi vestibulum progredi licebat: mucrone autem isto flammeo Excommunicationis à corpore Christi præcisi, omni beatifico succo (qui defluit ex divino capite Christo) privabantur & exortes omnis divinæ vitæ cogebantur exarescere; & dæmonum improbitatem tyrannidemque perferre. Si, qui semel Ecclesiastico fulmine erant afflati, ad eosdem scopulos navem allisissent, & in simile crimen recidissent, ii præclarè secum agi putabant, si post multas lachrymas, gemitus, planctus, cilicia, cineres, humicubationes, eleemosynas ad pœnitentiam recipi possent. Et quia interdum erant, qui morbum simulabant, ut vel sic ad pacem reciperentur, idè tam severè nostri majores justæ satisfactionis tēpora urserunt, ut ne in mortis quidem articulo vellent recipere gravissimos peccatores: sed eos post totius vitæ pœnitentiam sinebant in suis peccatis perire, divinæ misericordiæ, quidquid de hujusmodi statueret, relinquentes. Postea tamē inira est ratio, qua pœnitētes Dei Sacerdotibus non imponerent, & fierent illis in extremo vitæ halitu gratia, ea exceptione, ut si unquam convaluissent, ad ritè peragendam pœnitentiam postea obligarentur. Audite, quæso, audite prorsus adamantinam severitatem, Jussi sunt infirmi



firmi pœnites gaudere viatico, sed ita, ut por-  
 rigeretur illis Corpus Domini sine absolutione, ne  
 si hanc etiam obtinuisset, convalescentes Pœni-  
 tentiam reliquam exigere recusarent. Quid dixif-  
 ses sanctissime Cypriane, si tuo seculo nostrum in  
 servandis legibus pœnitentiæ torporem vidisses,  
 qui tantopere fremebas propter intempestivam  
 quorundam pietatem, qui reos, nondum Canoni-  
 ca defunctos pœnitentiâ, recipiendos judicabant  
 ad pacem & communionem, quod contra Dei le-  
 gem & Evangelium fieri vociferabaris? Qualibus  
 epistolis confodisses eos, qui contempta Ecclesia-  
 stici iudicii majestate, respuunt pœnitentiâ, quâ  
 Sacerdos, Judex & Medicus animarum, adhibitis  
 in consilium justitia & misericordia, præscribit?  
 Quoniam hic ampliorem, quàm vel Cherubim,  
 vel Seraphim potestatem accepit, cum beati illi  
 spiritus orare pro peccatore possint, absolvere eum  
 non possint, idè rectè nostri majores voluerunt,  
 ut pœnitentis de salute periclitantis habitus ac  
 gestus meram spirent humilitatem, usque adè,  
 ut hinc illa calumnia à gentilibus in Christianos sit  
 conflata, qua dicebant, ipsos adorare virilia Sacer-  
 dotum. Ex secreta enim illa Confessione, & ad ge-  
 nua inclinatione, penes illos, qui non intellige-  
 bant, & invidiæ incendio cõflagrantes, res omnes  
 in deteriorem partem accipiebant, ejusmodi ne-  
 fanda existimatio invalescebat.

Utinam, utinam, quæ scribit Sozomenus de an-  
 tiquis pœnitentibus apud nostros homines refri-  
 carentur, & iis omnibus locis inscriberentur, in  
 quibus divinum istud iudicium exercetur: Stabât  
 illi perinde atq; ad certissimam mortem condem-  
 nati, vultu in terrâ demisso, quasi jam Dei horren-  
 dum iudicium atq; sententiam, ad gehennæ incen-  
 dia condemnantis, auribus intonantem audirent,  
 magnoque cum luctu sese objiciebant ad vestigia

Sacer-

Sacer  
 da car  
 juvar  
 bant  
 prem  
 nim e  
 smo r  
 cruce  
 sto in  
 bant  
 rum  
 culca  
 in hæ  
 tum  
 Bap  
 xit, sa  
 mode  
 dilata  
 mine  
 mare  
 simu  
 ciunt  
 adeo  
 migr  
 stato  
 mus.  
 Si  
 ciffic  
 lenti  
 pria  
 rit: f  
 ciata  
 suu  
 quo  
 hære  
 Ade  
 tyr C



Sacerdotis; qui cum vultus gravitate & veneranda canitie horrorem incuteret, & attritionem adjuvaret, largo fletu totam faciem & corpus irrigabant, ac miserando gemitu vociferationeque supremum animi dolorem declarabant. Sciebant enim ex Pauli doctrina, quam nefariè is (qui à Baptismo relabatur in peccatum) Christum rursus agat in crucem: aspiciebant quàm luculentam Spiritui sancto irroget injuriam & contumeliam. Non ignorabant eum, qui semel Sanguine Christi ablutus, iterum se contaminat, Filium Dei quasi pedibus conculcare, ipsius sacrosanctum sanguinem (horresco in hæc verba linguam soluens) pulvere, & Spiritum S. nefariè suo hospitio exturbare. Is enim in Baptismatis Sacramento initio templum sibi erexit, sacrarium instituit, tentorium non tetendit modò, sed & in dies & horas singulas in immensum dilatare pergit, dum, quantum in se est, cupit homines magis ac magis occupare, ac in se transformare. Inopi verò vix admittit intra limina faustissimum hospitem, contra fasiusq; gentium ejiciunt, sublatumq; imò extinctum cupiunt, atque adeo Patrem, Filium, ac Spiritum S. qui simul immigraverant, vix uno die receptos, pessimeq; tractatos excludunt. Ista qui designant, an non putamus gravissima opus habere pœnitentia?

Si Alexander Magnus, totius Orientis turbo atrocissimus, tanto dolore interfectum à se per temulentiam Clitum amicū fuit conturbatus, ut in propria viscera sævire, & lucē hanc sese exuere voluerit: si Lucretia Romana tam acri mœrore fuit fauciata (quòd à Tarquino vim passa fuisset) ut pectus suum pugione transfodiens, vitam sibi eriperet: quo animo eum esse decebit, qui præter cælestem hereditatē, Deum suum amisit, abjecit, expulsi? Adejusmodi hominem rectè sanctissim⁹ ille Martyr Cyprianus: Si quem, ait, de tuis charis mortali-

*Ser. de laps.*

lita-



litatis exitu perdidisses. Ingemisceres dolenter & fleres; facie inculta, veste mutata, neglecto capillo, vultu nubilo, ore dejecto, indicia mœroris ostenderes. Animã tuam perdidisti, & non acriter plangis, & non jugiter ingemiscis? Ecce pejora adhuc peccandi vulnera, ecce majora delicta: peccasse, nec satis facere; deliquisse, nec delicta desistere. Orare oportet impensius & rogare, diem luctu transigere, vigiliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne lachrymosis lamentationibus occupare, stratum solo adhereri cineri, in cilicio volutari & sordibus: post indumentum Christi perditum, nullum jam velle vestitum; post diaboli cibum malle jejunium. Hæc Cyprianus, Tertullianus autem & Origenes: videmus, inquiunt, feras, capras, cervos, lacertas, bufones, aliaq; animalia, mox ut vulnus aut læsionē sentiunt, ad comparata remedia properare; solus homo gravissimè sauciatus, & venenato draconis ore laniatus, medelam non quærit; imò, quod deterius est, vocantem blandientemq; medicum averfatur,

Quàm obviis ulnis, quàm rapido cursu pii nostri majores hanc medelam arripuissent, si severitas illorum temporum permisisset? Ne momento quidem in cœno peccatorum volutari se passi fuissent. Videor mihi eos à mortuis excitatos hic præfentes intueri cum flagello, quo nos graviter increpent, vel verbera minentur durissima, nisi de citra pœnitentia cogitemus. Regius Propheta David simulatque inflictum peccati vulnus animadvertit, gemmas regias, purpuram, diadema & alia crepantia auro textili indumenta deposuit, totum Regem cum ornatu suo abjecit, & cinere conpersus, cilicio indurus, cum ingenti rugitu & gemitu implevit, quod in Psalmis dixit: *Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo.* Item *Cinerem tanquam panem manducabam,*

Et po-



*potum meum cum fletu miscbam.* D. Chryso-  
 stomus, philtro charitatis imbutus, planeque delibu-  
 tus, ad eò optabat cito pœnitentia deserere peccata,  
 ut diceret, se non tantum die, sed nocte etiam pa-  
 ratum esse pœnitentium excipere Confessionem.  
 Apostolus Paulus ait, se dolere ob peccata Corin-  
 thiorum, se uri, si quis infirmetur; se lucturum eo-  
 rum impudicitias, qui necdum egissent pœniten-  
 tiam.

O nimiam nostræ ætatis à prisca illa pietate dis-  
 cessionem, siue generis humani rudimenta, siue  
 Christianas origines spectemus? O quantum ab  
 Apostolico rigore, à mediæ sæculi vigore, à severis-  
 simis legibus est decessum. Non cogitamus, quan-  
 ta in miseria sitis, qui peccatorum adamantinis  
 vinculis irretitus, & scelerum funibus illaquea-  
 tus, sub Satana jacet prostratus. Non expendi-  
 mus, quòd anima, Dei gratia & armis Christianis  
 dispoliata, quasi vidua ab omnibus dæmonibus  
 atque ad eò creaturis oppugnetur, & instar navis  
 clavo, malo, & gubernatore sublatis, innumeris  
 tentationum fluctibus ac flatibus exponatur, va-  
 lidissima tempestate huc illucque agitetur, & tan-  
 dem scopulo illiso, frangatur. Quomodo enim a-  
 nima divinis præsiidiis destituta, non ad omnem  
 occasionem impingeret? quomodo non manus  
 hosti porrigeret? quam scutum divinæ protectio-  
 nis non obarmat? Hæc si ratione, tanquam æquis-  
 sima lance, examinaremus, è vestigio vulneri-  
 bus nostris Ecclesiastica pharmaca admovere-  
 mus. Atque hoc si fieret, non ita videremur a-  
 muisse peccatum, nec ita peccatum fieret pœna  
 peccati. Nunc quia complures pœnitentiam  
 procrastinantes, sponte in sordibus volutantur,  
 & inhærere gaudent peccatis, per singula momen-  
 ta in miseris istis vitiorum satellitibus exagge-



rantur, dum pondere suo in alia trahunt, nec unquam eos permittunt quietos, donec in barathrū desperationis aut infidelitatis devolvantur. Spurcitæ libidinum tam pertinaciter adhærent, ut quæ semel occuparint, vix missum faciant, neque tunc solum cum infernalis naphtha mētem incendit, cogitque in peccatum præcipitem; sed multos post dies ac menses etiam ubi deseruit æstus, pergunt esse molestæ. Si ebriosum ad dies aliquot invitum arceamus à cupitis poculis, videtur ter infelix homo moriturus: si pateat rimula, effugit, potat, dulciq; mero se ad ambas usq; aures immergit. Aleator etiam juratus atq; ligatus scelestissimas manus ne ad horam quidem, potest compescere. Quid multis? Omnia scelera validissimos suis mancipiis implicat nexus, quibus ad perditionis nassam pertrahantur, nec consistere gradumq; in vitiis figere datur ulli, nisi insitæ peccati phantasiæ sanctissimis pœnitentiæ laboribus expurgentur. Quod etiam magnus illæ nostræ religionis interpret Hieronymus expertus: O quoties inquit, in eremo constitutus & in illa vasta solitudine, quæ exusta solis ardoribus horridum Monachis præstat habitaculū, putabā me Romanis interesse deliciis. Sedebā solus quia amaritudine repletus eram, horrebant sacro membra deformia, & squalida cutis situm Aethiopicæ carnis obduxerat: quotidie lachrymæ, quotidie gemitus, & si quando repugnantem sompnus imminens oppressisset, nuda humo vix ossa hærentia collidebam: de cibo & potu taceo, cum etiam languentes Monachi aqua frigida utantur, & costum aliquid accepisse luxuria sit. Ille igitur ego, qui ob gehennæ metum tali me carcere ipse damnaveram, scorpionum tantum socius & ferarum, sæpe choris intereram puellarum; pallebant ora jeuniis, & mens desideriiis æstuabat: in frigido corpore, & ante hominem sua iam carne præ-

mor-



mortuum, sola libidinum incendia bulliebant. Itaque; omni auxilio destitutus ad Jesu jacebam pedes, rigabam lachrymis, crine tergebam, & repugnantem carnem hebdomadarum inedia subjugabam. Memini me clamantem diem crebro iuxisse cum nocte, nec prius à pectore cessasse verberibus, quam rediret, domino increpante, tranquillitas: ipsam quoque cellulam meam quasi cogitationum mearum consciam pertimescebam; & ut ipse mihi testis est Dominus, post multas lachrymas, post cælo inhærentes oculos, nonnunquam videbar mihi interesse agminibus Angelorū. Tanta cum difficultate ille, qui exeso corpore solis cogitationibus oppugnabatur, peccati phantasias (ut vocabulo Dionysii) debellabat.

Quare tametsi pientissima parens Ecclesia (ut filios protervos alliciat, & foveat infirmos) pro sua indulgentia putet non exhæredandos, qui semel in anno confitentur; tamen nemo non videt, perniciosum esse & parum Christianum hac uti licentia ac non potius statim expuere in sinum sacerdotis mortiferum virus, priusquam in animæ partes omnes fecunda propagatione diffundatur. In mundi hujus stadio, pedicis & laqueis refertissimo, militamus adversus rectores tenebrarū, fortè hac hora abripiendi ad ejus horrendum tribunal, qui nobis poenitentiam imperavit. Labilis est memoria, sumus rudes doctrinæ Christianæ, nunquā non adest illecebra peccati, caro ad motus perturbat illicitos: mundus incentor malorum pellicie in præcipitia: aër iste, quem haurimus, refertissimus est pessimis, callidissimis, infensissimisque spiritibus, qui nos ad genus omne scelerum pertrahunt: convictores, congerrones, & qui non miris modis multiplicem accelerent interitum: hostium plena sunt omnia, & nihilominus post annum de exomolegesi cogitabimus. Rectè, si tum non esset



certissimus metuendus interitus, & Christus fores cordis jam occupati, ac sordibus peccatorum completi frustra non pulsaret. Dum quisquam procrastinator volens obliviscitur admissorum, quis facilem illi ausit veniam polliceri? Clamabit olim senex: *Ab occultis meis munda me Domine*, sed respondebit justitia: Cur cum illa parrabas, non statim currebas ad medicum, qui tibi omnibus in locis erat obvius? Cur procrastinando spontaneam oblivionem captare visus es peccatorum, quæ tamen si mentem effugerint tuam, tamen manent scripta in libro Dei, Angelorum, & cacodæmonum? cur novellam adhuc vitiorum plantam non eradicasti, quæ jam profundissimas radices egit? cur videns tibi gehennam, imminere ultro volensque non procurristi ad remedium? sed è scelere in scelus imperu furibundo dilapsus es? Cur non confitebaris, cum temptus ætas, memoria valerent? Intuere conscientiam tuam mille sceleribus inquinatissimam, ac tecum expende unico peccato mortifero deberi gehennam, manere cruciatum æternos post mortem, & rationem omnium actorum, dictorum, cogitatorum, teste ac iudice Deo, subducendam. Vide quam commutationem elegeris: Deum tuis libidinibus, aut aliis ineptiis postposuisti, regnum æternum & cælum cæno ac sordibus mutasti. Morte te dignum esse intelligas, & quem vel terra diutius ferat indignum, propterea quod vilissimum Dei figmentum non dubitaris Creatorem tuum tam graviter offendere, ut illum coegeris ac perpuleris scelerum indignitate hominis furentis instar, ex dilecti Filii sui corpore membrum rescindere, dareque diabolo mille modis excarnificandum.

Videor mihi audire omnes Sanctos, æternis in cælo bonis affluentes, & eximia in nos charitate flagrantes, hunc in modum cum peccatore obsti-

nato  
infeli  
tæ, o  
renat  
gio di  
ne ran  
& for  
nis in  
injuri  
rupto  
draco  
trò ma  
te col  
depell  
in han  
test, u  
tus sit  
tione  
tubus  
da sub  
laret,  
quæ tu  
quibu  
an far  
ablue  
piti tu  
trum  
sorbe  
des in  
bund  
tiam  
to sua  
terte  
expia  
palle  
cum  
to m



nato & Spiritui Sancto resistente expostulantes: infelix homo, quid egisti? Itane oblitus originis tuæ, oblitus beneficiorum Dei propter fluxam venenatæ voluptatis delectionem, te à tanto fastigio dignitatis in tantam miseriam coniecisti? Itane tam nobili PATRE indignus, spurcis moribus, & sordida vita, divinos natales obfuscati, & flammis infernalibus expiandam liberalissimo parenti injuriam irrogasti? Itane repulso suavi jugo Dei, ruptoque charitatis amabilissimo modo, obliquo draconi, turpissimo & crudelissimo domino te ultro mancipasti; quem vitiorum errorumque spiris te colligantem ut enervaret, vinceret, toto orbe depelleret, Christus ex augustissimo cæli throno in hanc aream calamitatum descendit? Fierine potest, ut tibi hujus vitæ hæc lux aut huius cæli spiritus sit jucundus, atq; non vel ad solam peccati mentionem exalbescas, & tota mente, atq; omnibus artibus contremiscas, cum ipse DEI FILIUS horrenda subiverit tormenta, ut illud prosterneret, jugularer, deleret, sicut testantur manus perforatæ, loquuntur transfixi pedes, latera clamant perfossa, ex quibus, ceu rivis, quinque flumina, amorisne dicam, an sanguinis, derivavit, & pretiosissimam piscinam ablundis tuis sceleribus præparavit? Imminet capiti tuo sævissimus ille accusator & mactator fratrum diabolus, sirit tuum sanguinem, te vivum exsorbere concupiscit sævus ille & rugiens leo. Vides infernū os suum dilatantem, corpus est moribundum, valerudo dubia, & non fugis ad clementiam Dei? qui licet à te in tot criminibus constituto suam rideri patientiam diutissime toleravit, revertentem tamen blandus excipiet, complectetur, expiabit. Vides eos qui magistratum offenderunt, pallere, trepidare, sursum deorsumq; cursitare, ut cum eo redeant in gratiam: tu verò ingratis in tanto mortis discrimine non metuis, ne (si Deus o-



culos à te avertat) in nihilum relabaris? Itane animæ salutem prodigere, & sub horrenda Satanz tyrannide periculosè vitam agere diutius decrevisti? Quid moraris? recurre ad faculas Christi, refer pedem, quem in ipsorum infernorum limine & faucibus jam dudum posuisti. Exhorresce violentiam demonum, qui te è vestigio discerperent, nec unius usuram horæ tibi ad vivendum concederét, nisi Deus (quem inimicum tibi facere non est veritus) illos refrænaret. Quid si hac nocte, imò quid si hac hora subita morte extinctus, ad Dei tribunal, ratione justissimo judici positurus, rapereris? Mortuam profectò animam in vivo corpore circumfers, si non timore prostratus tremendum reddenda rationis tempus expendis. Quis enim magis mortuus (inquit Beatus Bernardus) quàm qui portat ignem in sinu, peccatum in conscientia, & nec sentit, nec excutit, nec expauescit? Veniet, veniet aliquando novissima illa hora, divino iudicio proxima, in qua tantò acerbius peccatorum recordatio te discerpet, quantò hoc tempore minus urit.

30. Proponit tibi SPIRITUS SANCtus Cainum fraternali cæde cruentum, æstuantem, furentem, ægerima conscientia tabefactum, ad Dei vocantis mentionem veluti tarræo flagello percitum horrescere, tremere, desperare, fugere, ubique mortem (quam primus ostenderat orbi) formidare, nihil sibi ratum ac pervium ducere, denique universa sibi insensa & irata arbitrari. Proponit tibi ter quaterque infelicem Lamech, qui tortore cōscientiæ impulsus, apud uxores veluti publicam instituit pœnitentiam, & quia Caini supplicio deterritus nō fuerat, lachrymabiliter dixit: *Septuplum ultio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies.* Proponunt tibi quotidie exempla eorum, qui cum florentissimam ætatē suam in gravissimis vitiis dilapidarint, si tandem tangantur digito Dei, mox tam acutè

cei



veniunt totam illam adolescentiæ ac juventutis  
 camarinam, ut de sua prorsus conclamatum esse  
 salute arbitrentur. Ne igitur & tu peccati gravita-  
 te oppressus, in desperationis barathrum adduca-  
 ris, pœnitentiæ beneficio erectus, in immensam Dei  
 misericordiam mentis intuitum defige, in illius  
 complexum & sinus tanquam tutissimum portum  
 te projice, ejus viscera obstupesce, quæ etiam mil-  
 lies gehennam pro meritis in gratiam recipere cõ-  
 suevit. Imitare prodigum illum Evangelicum, in  
 quo perfectissimum omnium verè pœnitentium  
 typus enituit. Surge cum illo, & redi ad clementis-  
 simum Patrem, qui tibi ultrò prodibit obviam re-  
 vertenti, qui stat ante ostiũ avidè expectans, ut ite-  
 rum secum coalescas, & sibi feliciter adglutineris.  
 Si pudor (cuius officium erat retrahere à scelere)  
 te fugientem ad medicum injecta manu retrahit,  
 dignus est, quem ad hunc modum à te abigas,  
 amandes, explodas: nunc demum ades pudor? Vbi  
 tam diu dormitasti? cur non antea munere tuo  
 functus es? scilicet non aderas cum inspectante  
 Deo, intuentibus excubitoribus Angelicis, Divis  
 omnibus, patrarem nefas; itaque neq; nunc es au-  
 diendus, duntaxat adhibentur arbitri, qui meæ  
 sunt impietatis conscii ac testes, ubi mortalium is  
 tantum adsciscitur, qui capitis periculo ne muti-  
 re quidem auderet, cuius os tam forribus claudi-  
 tur seris & obsignatur, ex præscripto Synodi Late-  
 ranensis, ut si quid effutiverit, perpetuam adiga-  
 tur ad pœnitentiam. Et si parcam tibi, ô pudor in-  
 gratissime, tu ipse mihi non parees in illa omnium  
 hominum ac spirituum univertali exomologesi.  
 Ritè igitur exponam legitimo judici peccata sin-  
 gula, ne in illo totius mundi teatro, velim, no-  
 lim, Angelos, cacodæmones, omnesque homines  
 sceleris habeã testes inspectores, accusatores; sed  
 ut apud horrendum illud tribunal possim Deo ejus



vicarii sententiam offerre ac dicere; Eo quod à te constitutus iudex decrevit, ille causam meam diligenter expendit; multam indixit, parvi feci, quod iussisti, da quod promisisti. Sic vincendus fugandusque tibi est pudor & intempestivus rubor, sic in verecunda hæc verecundia irridenda. Hæc si nobiscum electa illa divini Spiritus organa, in cælo summis & æternis bonis affluentia loquantur, nonne debeant impetrare, ut quisquis hæctenus in suis volutatus est sceleribus, primo quoque die omnes sordes ex anima sua, manibus Dei creata, aut potius ex ore eius sanctissimo producta, abradat, in seipsum descendens omnia latibula conscientia, & abditissimas animæ fibras scrutans, quidquid invenerit sordium in apricum producat, & per justa pœnitentiæ lamenta pristino enam nitori restituat.

EPILOGVS. Caveamus igitur diligentissime, ne hinc abrepti ad severissimum Judicem, cogamur rationem reddere operum malè expiatorum; sed arrepta communi cū vitiis pugna, sordida lutulentaq; eorum tunica projecta novam conversationis vestem induamus, nihilque prætermittamus, quo ferreæ nostræ mentes ad veram & seriam pœnitentiam pertrahantur. Ita fiet, ut in extremo iudicii die in illis totius orbis comitiis, circumstrepentibus Angelorum tubis, immensa quadam læritiæ voluptate compareamus, cum nos in cælesti Academia ad Dei dextram collocatos omnes Sancti (quorum hic pœnitentiam demiramur) certim ultro accedent & complectentur, ipsa verò Divina Majestas æternis præmiis cohonestabit.

## XX. DE CONSCIENTIA.

In Psal. 100

V. P. Del.

Rio, Orat. 5.

**E**XORDIUM. Quod Marci secundo Dominus ait paralytico: *Vade in domū tuam*; id B. Augustinus interpretatur, ingredi & scrutare conscientiam